

Matti K. Mäkinen

TUTU-esitelmä Tieteitten talolla 15.01.2008
jälkiraportti diaesityksen pohjalta

Ekokaupunki – ekotalosta ekoihmiseen

- *parhaiten kuvaa ajan kulttuuri-ilmastoa se, kuinka media juhlii **ideologioiden kuolemaa***
- *jet lag: vahvistuvasti luullaan että **kaikki on lineaarista***
- *aivan liikaa ajatellaan binäärisen **vastakkainasettelun ja kiinteiden identiteettien** termin*
- *meidän pitäisi kiinnostua enemmän siitä mitä meistä **tulee** kuin siitä **mitä olemme***
- *uutta tilanteessa on kaupallisuus, joka auttaa torjumaan syvemmälle ulottuvia muutoksia*

Aloitin esityksen lainaamalla Helsingin yliopiston kunniatohtorin Rosi Bardottin tuoretta haastattelua¹ (käännös ruotsinkielestä MKM)

Hufvudstadsbladetin haastattelema Bardotti asettaa ylle kirjattujen lisäksi myös tulevaisuuteen tähdätyn kysymyksen:

Entä uusi talous, teknologia, elämäntyylit - - - uudet sukupolvet ja uudet sodat?

Siteerasin myös suomalaista teologia Pauli Annalaa, joka kertoo samoalaisten hämmästyksestä, kun he näkivät meren yli tulevien löytöretkeilijöiden valkoiset purjeet horisontissa. He kuvittelivat taivaan olevan särkymässä ja antoivat tulokkaille nimen ”papalagit”, taivaan särkijät. Vertauskuva oli osuva. Monet taivaat ovat ajan tuomassa muutoksessa murtuneet, erilaiset papalagit ovat jättäneet jälkensä eri puolilla maailmaa.

Ympäristökriisit

Sana ”ympäristö” sai erityismerkityksen 1960-luvulla, jolloin globaalitasolla alettiin ensi kerran kantaa huolta ihmisen tuottamasta ympäristön turmelusta. Syntyivät ympäristöliikkeet ja ympäristöministeriöt. Seuraavina vuosikymmeninä pimensivät toisesta maailmansodasta toipuvien, kasvuun ja optimismiin kietoutuvien kansojen taivaanrantaa erilaiset kriisit.

Öljykriisi marraskuussa 1973 iski yllättäen, kun öljyhanat poliittis-taloudellisena operaationa suljettiin Lähi- Idässä. Euroopassa annettiin pikavauhtia yksityisautojen käyttöä rajoittavia säädöksiä, jotka lyhyen, mutta näyttävän säikähdyksen jälkeen päästiin purkamaan. Jälkialtona syntyi keskustelu energiakriisistä ja vastaavasti energian säästöstä. 1980-luvun alkua leimasi esimerkiksi uudisrakentamisen määräyksiä tiukentava energiapolitiikka, ja sen seuralaisena herännyt kiinnostus ekologiaan.

Ekologiaharrastus Suomessa jäi lyhytaikaiseksi, parilla asuntomessulla kokeiltiin ekotaloja, lähinnä ”toisenlaisen” arkkitehtuurin mahdollistajina. Seiniä tiivistettiin ja ikkunoiden lasituskerroksia lisättiin, pitempiaikaista vaikutusta ensimmäisellä ekoallolla ei ollut muutamaa pienen mittakaavan ekokortteli- ja ekokyläkokeilua lukuun ottamatta, paitsi vajaasti ymmärretyllä energianeuvonnalla muovipusseiksi sinetöidyt hometalojen massat. Kansa vaurastui ja EKOn korvasi ÖKY.

Ekologian uusi tuleminen

Nyt – näin ei ole vaikea ennustaa – on ilmastoherätyksen loogisena seurauksena kohoamassa ekologian uusi aalto, aikaisempaa moniulotteisempaa ja entisistä oppineena. Onko sitten opittu riittävästi, se nähdään.

Samanaikaisesti on tapahtunut – ja edelleen tapahtuu – maailmanlaajuinen urbanisaatio. Yhä suurempi osa ihmiskunnasta asuu kaupungeissa, kehittää ja omaksuu siellä paikkaan ja ihmisiin sopivan kaupunkikulttuurin. Kun yhdistetään EKO ja KAUPUNKI, väistämättömästi kummankin osion ehdoilla, päädytään ekokaupunkiin. Pienemmät urbaaniyhteisöt liittyvät metropoleiksi, miljoonakaupungeiksi, jotka ”äitikaupungin” (metropoli juontaa kreikan äitikaupunkia tarkoittavasta sanasta) helmassa verkottuvat laajemmiksi hallintoalueiksi.

Meillä ensimmäinen tällainen on luonnostaan Suur-Helsinki, josta Helsinki-niminen suurkaupunki poliittisten eduntavoittelujen ristipaineet ohittaen lähivuosina syntyy. Ekoajattelun tuomista tälle alueelle on vaikea ajatella ennen tuota hallinnollista, melkein vallankumoukseen verrattavaa reformia.

Niinpä Suomen ensimmäinen ekokaupunki voidaan kehittää etäämmälle etelärannikosta, jonkun pienemmän keskuksen varaan kehittyvänä ”suotuisana kasvupaikkana”. Takavuosien lehtigallupit kuvaavat hyvän suomalaisen kaupungin kooksi n. 25.000- 40.000 asukasta. Sellainen mittakaava nykyoloissa mahdollistaisi riittävän monipuoliset eri alojen palvelut. Jarrunesteiden kuivahdettua Helsinki-metropolin taholla olisi ekoajattelulla vapaa pääsy myös pääkaupunkiin. Aritmetiikka kertoo, että vuodelle 2050 kaavailtu 2 miljoonan asukkaan metropoli koostuisi 50-80 hallintokunnasta, jos jakolaskussa oletetaan *keskimääräiseksi* asukasluvuksi 25-40.000 kussakin alemman itsehallintoasteen ”kauppalassa”. Johonkin tällaiseen kotiutuvalla olisi hyvät edellytykset perustaa siihen oma identiteettinsä ja kodin tunteensa malliin ”olen tapiolalainen” tai ”asun Martinlaaksossa”.

Oikeita kysymyksiä

Paikkaansa hakevan kysymyksiä
Onko tämä paikkakunta

- hyvä paikka olla nuori ?
- hyvä paikka elää sinkkuna?
- hyvä paikka perustaa perhe?
- hyvä lasten kasvuympäristö?
- hyvä paikka työlle, vapaa-ajalle, harrastuksille?
- hyvä paikka olla vanha?

Haluanko että hautani on täällä?

Joitakin esitelmäkalvoja

Pidin TUTU-alustukseni ppt- kalvoihin nojaten vapaasti. Kirjoitetun tekstin puuttuessa kopioin alle joitakin tekstikalvoja. Kuvia oli runsaasti, niiden tuominen tähän ylittää tekniset mahdollisuuteni.

Tähänastisen **EKOPUUHASTELEN** kolmijakoisuus

-yhdet tekevät ekotaloja talotekniikan keinoin,
arkkitehtuuriakin tapaillen

-toiset tekevät / myyvät ekolaitteistoja
lähinnä energian tuotantoon ja säästöön keskittyen

-kolmannet rakentavat ekoihmistä
itsestä ja muista, hajaetsintänä

Ykkös - ja kakkostyyppin ekoajattelu on kuin arkkitehtuurin
valokuvausta: ei ihmistä pilaamassa näkymää

Kolmostyyppin ekoisti on melkein liikaakin ihminen,
unelmiseen ja pelkoiseen

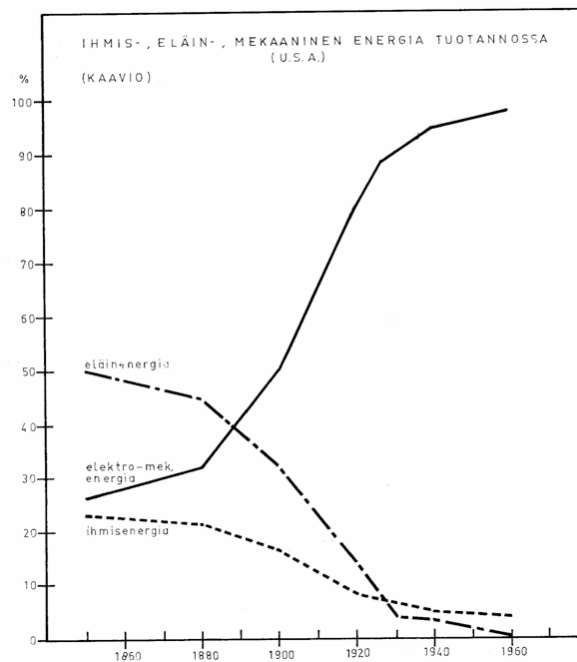
Kuka ohjaa rakentamista ?

- **SIJAINTI** - luonto – ilmasto – paikka - rakennettu ympäristö
- **TARPEET** - todelliset (vrt. Maslow) - synteettiset
- **ARVOT** - usko – toivo - rakkaus...pelko - ahneus - kateus
- **KULTTUURI** - historia – perinne – tapa - uutuus – ajankohtaisuus –
muoti
- tulevaisuuskuvat – tulevat käytöt ja käyttäjät
- **TOIMIJAT** - viranomainen
- sijoittaja – rahoittaja – tilaaja - rakennuttaja
- suunnittelija – kaavoittaja
- arkkitehti – insinööri – konsultit A - B- C- D-
- materiaaliteollisuus – valmisosatuottaja
- markkinatutkija
- rakentaja – grynderi ja alihankkijat – työvoima

- KÄYTTÄJÄ – ASUKAS

NÄKYMÄTÖN KÄSI

- maatalousyhteiskunta
- teollisuusyhteiskunta
- hyvinvointiyhteiskunta
- informaatioyhteiskunta
- kilpailuyhteiskunta
- kulutusyhteiskunta
-
-
-
-
- EKOYHTEISKUNTA

History is the present. That's why every generation writes it anew,
E.I. Doctorow

- Koskaan ei ole paluuta/ palautusta jo ohitettuun, on kaaduttava/kiivettävä eteenpäin.

Kysy sinä – EKO vastaa

- EKOKAUPUNKI on lyhyt tapa puhua yhdyskunnasta, jonka synnyssä ja elämässä on kootusti ekologia -ajattelun mukaisia painotuksia.
- Ekologia (kreik. oikos = koti, talous, logos = oppi) on elinolojen ja ympäristön suhteita tutkiva tiede, oppi luonnontaloudesta
- Ekologia on oppi suotuisasta kasvupaikasta

- *Ekologian keskeinen viitekehys on paikka, laajempi tai rajatumpi ympäristö.*
- *EKO: luonto – ihminen - ihmisluonto*

YHTEISÖ **SUURI**
 EKO
PIENI **YKSILÖ**

EKO yksilötasolla: yksilö ei tiedä, ei välitä TAI ei tee numeroa

- *EKO yhteisötasolla: kuten yllä tai yhteisö toimii tietoisesti EKOa vastaan*
- *onko vastustukseen/ piilovastustukseen yleisiä, aatteellisia syitä TAI oma etu/ talous ?*
- *kvartaalitalous? lyhyen tähtäyksen idea omasta edusta?*

EKO ja kansantalous ?

KASVU (jatkuva kasvu? minkä kasvu? myönteisten tai/ ja kielteisten ilmiöiden kasvu? Liikakasvu?

- *Kasvun rajat, missä kriittiset rajat, missä point of no return ? Vielä ei tiedetä.*
- *Ekologia sitoutuu paikkaan. Eri(laisilla) paikoilla on oma ekologiansa. Place – space ?*
- *Ekokaupunki Oulunsalossa osana Suur -Oulua olisi siis erilainen kuin Mäntyharjulla, Saksassa tai Abu Dhabissa . Luonto, ihmiset, kulttuuri.*
- *Ekokaupunki rakentuu ekoistien kaupungiksi. Vain asenteellisten oivallusten tuottamalla tahdolla ja taidolla voidaan tuottaa ekokaupungin fyysiset rakenteet.*
- *Kaupungille on ensin luotava henki, sitten tulee ruumiin vuoro, samassa järjestyksessä missä ihmisyyksilön kasvu käynnistyy.*

HALLINTO

Taustaksi tarvittaisiin seudulliseen ja valtakunnalliseen rakenteeseen nivelyvä hallinto tuottamaan julkiset palvelut

sekä

- elinkelpoinen sijaintipaikka*
- toiminnallinen idea, miksi kaupunki saisi asukkaansa, millä ja miten he eläisivät*
- aikaa ja energiaa säästävä kaupunkirakenne*
- pääoma maa -alueen hankintaan ja ensimmäisen vaiheen suunnitteluun sekä rakentamiseen*
- toimijat, jotka ottaisivat kaupungin omakseen*
- yhteisöllisyys, joka takaisi jatkuvuuden yli sukupolvien*
- toimijaroolien ja ammattien moni -ilmeisyys, koulutuksen ja varallisuuden kirjo*
- rakentava monikulttuurisuus*

KESTÄVINTÄ KEHITYSTÄ ON MUUTOS

- EKOkaupunki sallii jatkuvan muutoksen. Niin ovat nykyiset ei - ekotkin pääosin sallineet. Tai ainakin muuttuneet, haluttiinpa tai ei. Kaikki ”kestävän kehityksen” elementit ovat jatkuvassa muutoksen tilassa. Eihän se muutoin olisi kehitystä.*
- voiko muutokseen varautua? Vain osin. Esimerkiksi kaupunkikulttuurin käännteitä = elämäntapojen muutosta ei voi ennustaa likimainkaan ihmisen normaalin eliniän mittaisilla ajanjaksoilla.*
- ennustaa voi ajan vaikutusta aineeseen (ruostuminen, lahoaminen jne.), ei IHMISEEN.*
- ihmisten ja sukupolvien vaihtuminen EKOkaupungissa tuo omat ongelmansa.*
- EKO ei ole vain kaupunkirakenteen vaan ehkä pikemminkin kaupungin käyttäjien tuotosta.*

ASUKKAAT – eilen – tänään – huomenna ?

- **Nykyaikana ei ole helppoa ajatella yli useampien sukupolvien ulottuvaa paikkaan/ kotikaupunkiin sitoutumista.**
- **Menevien tilalle saapuu tulevia. Ovatko he entisten kaltaisia, koulutustasoltaan, etniseltä taustaltaan, taloudellisilta lähtökohdiltaan, kulttuuriltaan? Haluavatko he sitoutua tähän EKOpaikkaan , kenties yli sukupolvien?**
- **Kysymys ei ole vain asukkaiden asenteista ja vaikuttamisesta heidän kulttuuriinsa, kysymys on sekä rakennetun struktuurin ominaisuuksista että sitä käyttävien asenteista ja tarpeista.**
- **Keitä siis olisivat asukkaat, millaisia ja miksi. Perusodotus EKO- kaupungille on se, että se ei ole mikään kummallisuus, päinvastoin luonnollisesti aikansa ja paikkansa kulttuuriin ja luonnon olosuhteisiin mukautuva.**
- **Miten kulttuuri syntyy ja kehittyy, yhteisöä luovana ja lujittavana, kaupunkielämää ja rakentamista sääntelevänä ja ohjaavana? Siinäpä kysymys.**

¹ Rosi Braidotti fil.tri hc, Utrecht haastattelu HBL 13.01.08 Maailmaa ei voi jakaa mustaan ja valkoiseen